

er forlangt af de Arvesæstehuusmænd, i hvis Navn Andragendet er fremkommet. Naar der endelig er blevet fremdraget en Sammenligning mellem disse Lodder og den Deel af Udmarksjorderne, som ved Udskiftningen blev tillagt Communerne og senere er bleven fordeelt til enkelte Mænd, da ere Forholdene for det Første ikke ganske de samme som de vare ved hiin første for Statskassens Regning foretagne Udskiftning, og dernæst er det ganske naturligt, at, naar man efter saa Lars Forløb kommer igjen med en lignende Forretning, saa vil Eiebhavernes Antal være saameget mindre, maaskee fordi Fordringerne ere stegne saameget mere, saa at Folk ikke ville indlade sig derpaa, maaskee ogsaa fordi de ved Erfaring fra Andre have seet, at det er et risicabelt og kostbart Stykke Arbeide.

Det er i og for sig ikke saa forunderligt, at man ved nogle Aar senere at foretage et lignende Experiment har større Vanskeligheder ved at finde Kjøbere, end man havde tidligere. — Seg skal endnu, forsaavidt man maatte ville støtte dette Andragende paa Hensynet til de Bedkommendes oeconomiske Tilstand, paa, at disse Mænds Stilling i det Hele var mere trykket end de fleste Andres paa Bornholm, bemærke, at dette ikke stemmer med de Beretninger, som jeg specielt har ladet indhente, og navnlig imødegaaes det paa det Allerbestemteste af den Kjendsgjerning, at der ikke hos disse Folk findes større Restancer af Skatter eller Afgifter end hos den øvrige Befolkning paa Bornholm, saa at der ikke fra denne Betragtning kan hentes nogen Grund for, at de skulde være blevne ubilligt og haardt behandlede ved den Fremgangsmaade, der i sin Tid blev brugt fra Statskassens Side. — Seg kan som sagt ikke have det Mindste imod, at dette Spørgsmaal gjøres til Gjenstand for Undersøgelse indenfor Thingets Række; men jeg troer gjentagende at maatte anbefale stor Forsigtighed ligeoverfor disse Forhold. Det stiller sig for mig, som om Sagen, forsaavidt man kunde komme til det Resultat, at en

Commission paa Stedet skulde undersøge Forholdene, ved en saadan Foranstaltning allerede vilde være halvt tabt.

Sonne: Ja, hvad jeg fik ud af den høitærede Finansministers Foredrag, var, at han ligeoverfor mit Forslag fornemmeligt støttede sig til, at de omhandlede Overenskomster vare indgaaede frivillig, og at der, netop fordi de vare frivilligt indgaaede af Arvesæsterne, ikke burde røres ved dem, samt at den Fremgangsmaade, som Commissionen havde brugt, ikke vedkom Nogen, idet den kun stod til Regnskab for samme ligeoverfor Regjeringen, uden at den havde nogen Betydning overfor Fæsterne. Det forekommer mig imidlertid dog, at den Fremgangsmaade, som er Skyld i det Hele, og at det Punkt, hvorpaa hele Bygningen hviler, nemlig Fremgangsmaaden ved Boniteringen af Jorden, hvorefter Arvesæstefgiften er bleven beregnet, er af en saadan Betydning overfor Arvesæsterne og er et saa talende Moment, at man ikke godt kan lade det gaae aldeles upaaagtet hen, saaledes som det stete fra den høitærede Ministers Side, idet han nemlig aldeles ikke berørte dette Punkt, som efter min Formening er det svageste og det, som netop bærer Skylden for de fremkomne Klager. — Vel ansørte den ærede Minister, at Bornholmerne ere meget tilbøielige til at klage, at de skulde være meget stridbare, og at de ikke let lade sig sætte. Nu ja, Herre Gud! Men naar der er Grund for dem til at klage, saa kan man dog virkelig ikke gjøre dem store Bebrejdelser for, at de søge at finde Gehør for deres Klager. — Ministeren ansørte, at de jo kunde have opdyrket de raae Jorder, og at det ikke var Regjeringens Skyld, at de havde ladet dette være. Det er sandt; det er ikke Regjeringens Skyld, men det er Forholdenes Skyld, idet disse ikke have tilladt dem at gjøre det. Der er berettet mig flere Exempler i saa Henseende. For at tage et bestemt Exempel, skal jeg nævne et, som angaaer en Mand, der eiede en Lod gammel opdyrket Jord paa c. 1